

Фолио, 2004. – 333 с.

3.Шкодовский Ю.М., Лаврентьев И.Н., Лейбфрейд А.Ю., Поляков Ю.Ю. Харьков вчера, сегодня, завтра. – Харьков: Фолио, 2002. – 241 с.

4.Ефимов Д.В. Дизайн архитектурной среды. – М.: Архитектура, 2004. – 504 с.

5.Шимко В.Т. Архитектурно-дизайнерское проектирование городской среды. – М.: Архитектура, 2006. – 384 с.

Получено 21.06.2010

УДК 72.01 : 7.017.4 (477.83)

Н.І.БОЖИНСЬКИЙ

Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури

ОСОБЛИВОСТІ ОБМІРІВ ТА ФОТОФІКСАЦІЇ ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА НАРОДНОГО ЖИТЛА СХІДНОЇ УКРАЇНИ (на прикладі хати на Полтавщині)

Розглядаються особливості, які існують на сьогодні в розслідах народного житла Східної України під час обміру та фотофіксації об'єктів народного житла.

Рассматриваются особенности, существующие сегодня в исследовании народного жилья Восточной Украины при обмерах и фотофиксации объектов народного жилья.

The features in researching of vernacular habitation of East Ukraine at measuring and photo-fixing of vernacular habitation objects are exist today – is spoken about in the article.

Ключові слова: традиційне народне житло, хата, обміри, Східна Україна, фотофіксація.

XX ст. завдало шкоди традиційній культурі. Стан традиційної культури в теперішній час глобалізації та тотальної уніфікації мало чим відрізняється від тих часів. Поодинокі рештки й узірці народного будівництва хутко зникають. Дослідити цей процес і зупинити його – це важливий загал науковців-архітекторів.

Цю розвідку зроблено відповідно до плану науково-дослідницької роботи Харківського державного технічного університету будівництва та архітектури; вона перебуває в колі наукових досліджень кафедри урбаністики, що їй приділено проблемам реабілітації та оберегу пам'яток архітектури.

Серед розслідувань народного житла, його національні традиції, збереженість розглядали, зокрема, А.Г.Данилюк, М.Ф.Сумцов, А.П.Пономарьов, В.П.Самойлович, Т.В.Косміна [3-6]. Проте більшість розвідок були описовими, тільки найсвогочасніші розсліди почали підходити до традицій в українській архітектурі системніше [1]. Хоча й глибші дослідження не досить пов'язано з подальшим розвитком традицій у сьогочасній архітектурі.

Мета дослідження: дослідити сьогочасні особливості в розслідах під час обміру та фотофіксації об'єктів народного житла Схід-

ної України.

Відповідно до мети поставлено такі завдання:

- дослідити умови, що за них досліджувано народне житло;
- систематизувати особливості в розслідах під час обміру та фотофіксації об'єктів народнього житла Східної України.

Об'єктом дослідження є українське народне житло.

Предметом дослідження є особливості в розслідах під час обміру та фотофіксації об'єктів народнього житла Східної України.

Традиційне народне житло Східної України розвивається впродовж багатьох сторіч. Упродовж ХХ ст. народна архітектура зазнала здебільшого непоправних утрат – утрачено багато взірців народнього житла, знання, людські ресурси [2]. Тож, обміри, фотофіксація народнього житла – це є нагальна справа в оберегу та студіях щодо народнього житла.

Те народне житло, що збереглося, можна умовно поділити на такі підкатегорії: 1) покинуте традиційне житло – воно часто ще має ознаки традиційного народнього житла, здебільшого можна ще прочитати традиційні риси; збереженість такого житла – різна; 2) уживане традиційне житло – воно має традиційні риси, матеріали, форми, композиційну будову, але його активно нівельовано через ремонт; таке житло трапляється дуже нечасто; 3) змінене традиційне житло – через ремонти в ньому лишився традиційним тільки план або композиційна будова; таке житло більше розповсюджене, але цей різновид теж помалу зникає.

Щоб провести досліди, було вибрано першу підкатегорію народнього житла, тому що вона найбільше має в собі традиційних рис. Досліджувана хата стоїть у Полтавській окрузі («області»), на лівому березі р.Ворскли (рис.1). Донедавна в хаті жили. Збережено традиційні риси такі: матеріали, конструкції, композиційна будова тощо. Серед матеріалів такі: очеретяний дах, глиняні стіни, дерев'яний кістяк, крейда на білених стінах тощо. Конструкції – традиційні балки, крокви, кістяк; мазані стіни; традиційні конструктивні вузли. Композиційна будова – чотирикамерне житло, традиційна система розмірів, галерії. Система розмірів – близька до метричної. Місцеві антропологічні міри довжини – долоня, чвертка, метер – чотири чвертці. Обмірювано хату впродовж двох днів. Меблі вже було колись винесено в господарчі споруди. Збереженість житла – незадовільна. Є тріщини, очеретяний дах – дір'явий; на галеріях одпав досить великий шматок глини. Сволоки децю деформовані, їх поточив шашіль.

Вікна в першій камері (рис.2) – побито, тому всередину залітають ластівки й роблять гнізда всередині. Відкритість погодним впливам

згубно впливає на нутро хати (інтер'єр). На горіщі глина вивітрюється з перекриття.

Рис.1 – Генплан місцевості XIX ст.

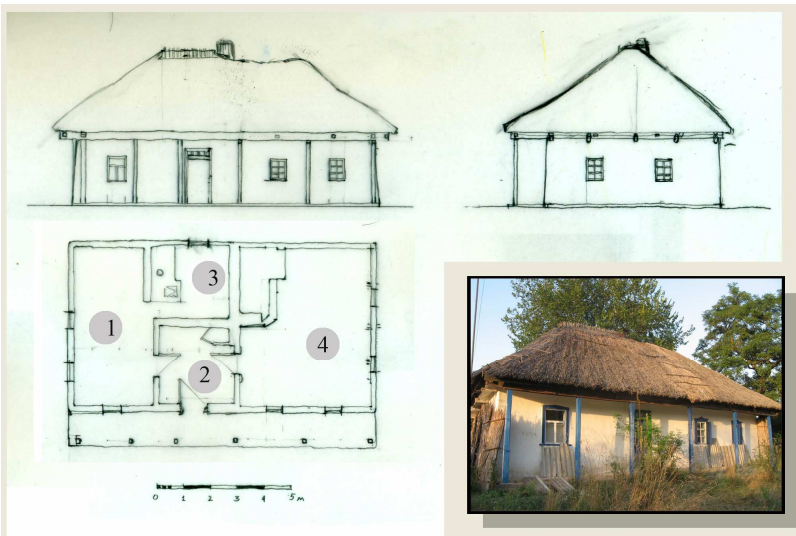

Рис.2 – Обміри знайденої хати

Першу й третю камеру (рис.2), очевидно, зужитковували частіше впродовж усього часу, поки хата жила. Четверта камера (рис.2) давно стояла порожня, через те дрібниці нутра (деталі інтер'єру) більше за інші камери збереглися незмінними.

Особливо привертає увагу старовинна піч (рис.3). Тепер такі печі суть повсюдна рідкість. На сволоках (їх не білено) написів не

Рис.3 – Піч

помічено. В одному місці випалено хреста – це ознака того, що в цій споруді відбувалися традиційні дійства календарно-обрядового кола (циклу). На сволоках є кілька кутих гачків та цвяхів. Очевидно, на дитячу колиску. На горищі лишився реманент, запасні «кулі» – латати стріху (рис.4).

Геометричні розміри народнього житла: висота – 5,90 м; довжина – 11,770 м; ширина – 6,146 м; житлова площа – 48,726 м²; загальна площа – 56,620 м² (рис.2).

Фотофіксацію цього житла роблено двічі: 2008 і 2009 рр.

Покинute традиційне народне житло дуже швидко зникає, руйнується, часто не залишаючи сліду. Вряди-годи, за садковими деревами або залишеним горбиком можна зрозуміти, що тут було традиційне житло; покинуте народне житло часто має непевний статус – його могли взагалі не зареєструвати; часто після смерті господаря у спадкові права ніхто не вступає, навіть з найближчих родичів; коли з'являється новий господар, то, як правило, він зразу починає «радикальний ремонт»: обкладає стіни цеглою, міняє очерет на азбестоцементні аркуші, заливає бетон під хату, цементує підлогу тощо – цим знебалансовує сталу ергосистему предметно-просторового середовища. Внаслідку хата стає вогкою, холодною, темною, тісною, й цим згодом спричиняє «ремонтникові» ремствування. Виходом із цього стану, серед іншого, може бути пам'ятковий статус народніх хат, заборона заміни очерету на інші типи покрівлі, моратор на руйнування традиційного народнього житла. Заохочувати зберігати традиційне житло, вести просвіту господарям традиційного житла. Ввести у відповідні навчальні заклади курс «Будівництво традиційного житла».

Рис.4 – «Кулик» очеретяний

1.Рочняк О. До проблеми охорони і збереження пам'яток народної архітектури // Матеріали конф. «Традиційна архітектурна спадщина: стратегія охорони та реставра-

ція», 16-21 жовтня 1995 р. – Львів: Укрзахідпроектреставрація, 1996. – С.39-40.

2.Ревеґук В.Я. За волю України. Нариси історії повстансько-партизанської боротьби на Полтавщині в 1917-1923 рр. – Полтава: ПП «Шевченко Р.В.», 2007. – 300 с.

3.Данилюк А.Г. Давня архітектура українського села: Етнографічний нарис. – К.: Техніка, 2008. – 256 с.

4.Сумцов М.Ф. Дослідження з етнографії та історії культури слобідської України. – Харків: АТОС, 2008. – 558 с.

5.Самойлович В.П. Народна архітектура України в ілюстраціях. – К.: Абрис, 1999, – 281 с.

6.Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник. – 2-ге вид. / А.П.Пономарьов, Л.Ф.Артюх, Т.В.Косміна та ін. – К.: Либідь, 1994. – 256с.

Отримано 12.04.2010

УДК 624

А.В.ДАНИЛЕНКО, Г.ВИРТ, д-р филос.

Університет «Bauhaus», г.Веймар (Германия)

«БАУХАУС» УНИВЕРСИТЕТ В ВЕЙМАРЕ» И ШКОЛА «ГОСУДАРСТВЕННЫЙ «БАУХАУС» В ВЕЙМАРЕ»

Представлена история учебного заведения искусств и архитектуры в Веймаре.

Наводиться історія навчального закладу мистецтв і архітектури в Веймарі.

History of educational establishment of arts and architecture is presented in Veymare.

Ключевые слова: Веймар, учебные заведения искусств и архитектуры, «Баухаус» университет, история, традиции.

В 2010 г. «Баухаус» университет в Веймаре» [«Bauhaus-Universität Weimar»] торжественно отмечает 150-летний юбилей. Это юбилей не самого университета, получившего свой статус в 1996 году, а юбилей учебной инстанции со дня её образования, как школы искусств под названием «Веймарская школа художеств» [Weimarer Malerschule]. Она была учреждена Великим Герцогом Саксонии в 1860 г. Там, где сегодня находится главный корпус университета, был начат полтора века назад поиск художественного направления, вследствие выразившийся в модификации европейского импрессионизма.

С 1902 г. «Веймарская школа художеств» стала называться «Высшей школой изобразительного искусства Великого Герцога Саксонии» [«Großherzoglich-Sächsische Hochschule für bildende Kunst»]. Приглашённый из Бельгии архитектор и специалист по художественному промыслу, Хенри Ван де Вельде, осуществил проектирование двух учебных корпусов [1]. Строительство одного из них было произведено в два этапа с 1904 по 1911 гг. (рис.1). Другое здание учебного заведения было построено в течение двух лет с 1905 по 1907 гг. В этом здании располагался в то время класс скульптуры «Высшей школы